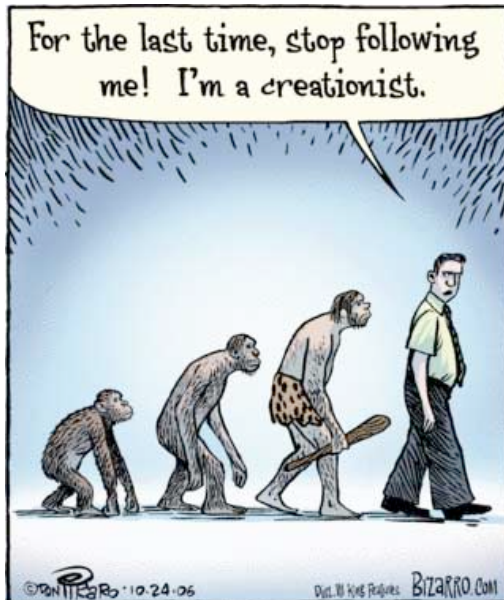

Gud og Darwin

Politiken Bøger 17.11.2001

Dårligt havde jeg afsendt min klumme fra sidste lørdag om Harvard palæontologen Stephen Jay Goulds forelæsning i København, før jeg faldt over en anmeldelse i The New York Review af samme Goulds seneste bog, "Rocks of Ages: Science and religion in the Fullness of Life" (Ballantine 2001). Ifølge anmelderen, Frederick Crews, anbefaler Gould i denne bog en slags ikke-indblandingsstrategi mellem kirken og videnskaben, hvor hver part holder sig til sit eget myndighedsområde og afstår fra at lave nogen syntese mellem de to områder.

USA er måske det mest religiøse land på Jorden, og dog er amerikanerne ualmindelig videnskabs- og teknikorienterede. Ikke mærkeligt derfor at der er opstået en aggressiv kristen fundamentalisme, kreationismen, der i snart et århundrede har forsøgt at hindre de amerikanske skolebørn i at lære noget om Darwin. Gould har været en af de ledende figurer i opgøret med disse kreationister, og hans anbefaling kan tolkes som en besindig erkendelse af, at sameksistens er den eneste vej frem.

Denne sagthedsmodighed huer bestemt ikke hans anmelder, der påpeger, at kirkens folk ikke viser en tilsvarende fredsvilje. Ganske vist har pave Johannes Paul II i 1996 erkendt, at videnskabelige fund samstemmende viser, at evolutionen "er mere end en hypotese", men samme Johannes Paul føjede derefter til, at selvom den menneskelige krop har sin oprindelse i forudgående liv, så er sjælen skabt ved Guds intervention.

Og derfor er "evolutionsteorier der ... ser det sjælelige som opstået ud fra det levende stofs kræfter ... uforenelige med sandheden om mennesket".

Hvor paven så ved det fra, fremgår desværre ikke.

At det amerikanske diskussionsklima er anderledes end det europæiske fik jeg at mærke ved et møde i Japan, hvor jeg havde luftet en mild mistanke om, at den naturlige udvælgelse måske ikke var den eneste forklaring på jordelivets fænomener. Straks rejste en amerikansk astrofysiker sig op og spurgte, om jeg da også gik ind for staten Kansas' nylige beslutning om at tillade lærerne at udskifte undervisning i evolutionsteori med undervisning i skabelsesberetningen.

En gallupundersøgelse fra 1999 viste, at 45% af Kansas indbyggere var af den mening, at Gud har skabt mennesket, som det er, inden for de sidste 10.000 år. Stillet over for sådanne realiteter kan man måske bedre forstå Goulds fredsbestræbelser. I et respons på pavens ovennævnte erklæring gled Gould da også behændigt af med en bemærkning om, at "sjæle repræsenterer et emne uden for videnskabens myndighedsområde." Eller altså: I får sjælene, så tager vi resten.

Som ikke troende kan Gould ganske vist ikke mene, at Gud selv har pustet sjælen ind i os, men han kan afvise, at der overhovedet findes en sjælelig dimension af menneskelivet. Dermed vil han såmænd blot bekræfte den benhårde alliance mellem kristendom og naturvidenskab, der gennem hundreder af år har formået at udrydde enhver tale om sjælens kødelighed. Og således undgår begge parter bekvemt at tage et opgør om deres eget grundlag.

Men når det kommer til stykket tror vi vel ikke på det? Hvorfor skulle millioner af mennesker verden over hver eneste dag snakke med deres kæledyr, hvis ikke dyrene havde en slags sjæl? Måske er sjæl noget man kan have mere eller mindre af?

Valget står ikke mellem Gud og Darwin, de to har det kun alt for godt med hinanden. Det er først når vi tager fat på den tredje mulighed, nemlig at naturen selv - via egne dynamiske egenskaber - har været i stand til at frembringe sjælfulde væsner af mange slags, at såvel troen som videnskaben for alvor vil blive udfordret - og forfrisket.